

CO TO TAKIEGO TA GRAMATYKA?

Gramatyka to **nauka, dzięki której można ładnie i poprawnie postąpić się językiem – mówić i pisać**. Stosujesz jej reguły na co dzień, nawet o tym nie wiedząc. Teraz dowiesz się, co to za reguły i do czego służą.

Gramatyka nie jest trudna – to trochę jak gra, która świetnie ci idzie, jeśli znasz zasady i rozumiesz instrukcję 😊. **Na pewno już wiesz, co to jest:**

LITERA

to graficzny zapis pojedynczego dźwięku (głoski), np. A, B.

SYLABA

to część wyrazu, składająca się z kilku liter, np. gra – ma – ty – ka.

WYRAZ

to zapis pojedynczego słowa, np. gramatyka.

ZDANIE

to pewna skończona wypowiedź, np. Lubię uczyć się gramatyki.

A zatem **podstawy wiedzy gramatycznej już masz!** Śmiało możesz iść dalej i dowiedzieć się np.:

Jak się nazywają części mowy?

Jakie są rodzaje zdań?

Jak się tworzy wyrazy?

I jeszcze wielu innych ciekawych rzeczy.
Zapraszamy w podróż po świecie gramatyki!

Rzeczownik

nazywa ludzi, zwierzęta, przedmioty, odpowiada na pytania: KTO? CO?

Czasownik

nazywa czynności i stany, odpowiada na pytanie: CO ROBI?

Przymiotnik

nazywa cechy, odpowiada na pytanie: JAKI?

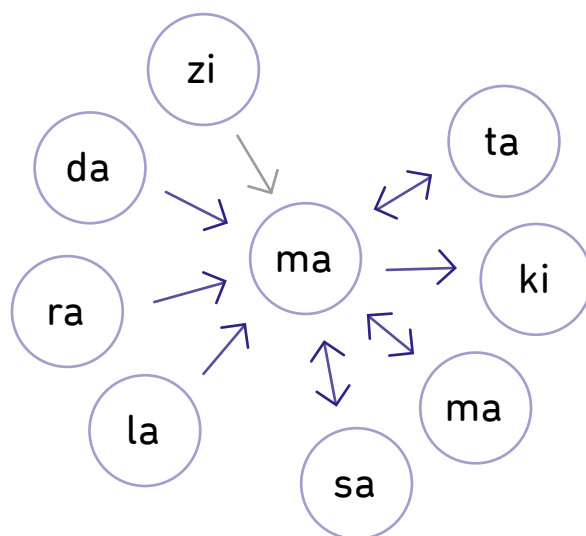
Na koniec ciekawostka: język polski jest jednym z sześciu najtrudniejszych języków świata. A ty umiesz nim mówić i poznajesz jego gramatykę. Brawo, Mistrzu! Nie każdy to potrafi 😊

gramatyka

karty pracy w szkole i w domu

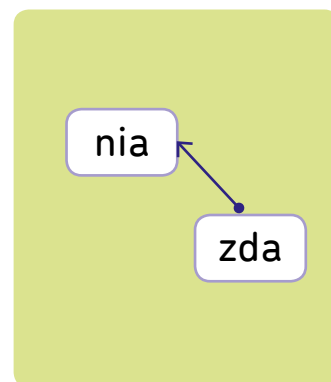
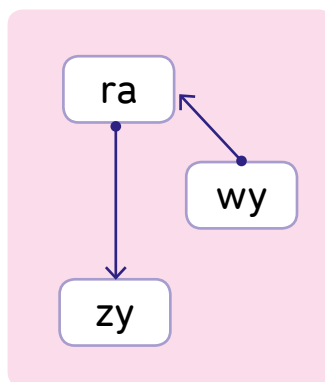
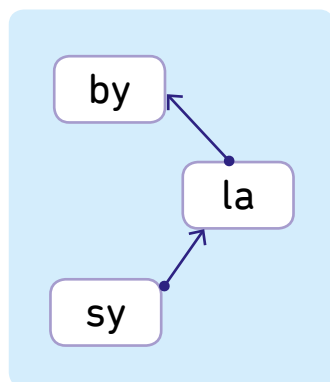
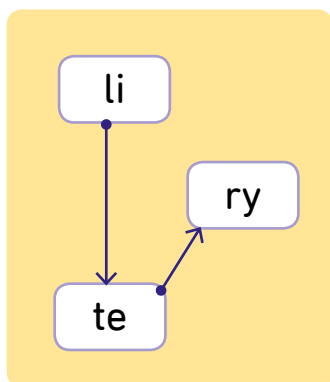
GREG
WYDAWNICTWO EDUKACYJNE

1. Na kreskach dorysuj strzałki w takich kierunkach, aby sylaby utworzyły wyrazy. Zapisz powstałe słowa. Na których kreseczkach możesz dorysować strzałki po obu stronach, tworząc dwa wyrazy? Znajdź je!

zima, mata, tama, maki, mama,
masa, sama, lama, rama, dama

2. Poukładaj rozsypane sylaby i utóż wyrazy. Połącz strzałkami sylaby we właściwej kolejności. Zapisz utworzone słowa.

litery

sylaby

wyrazy

zdania

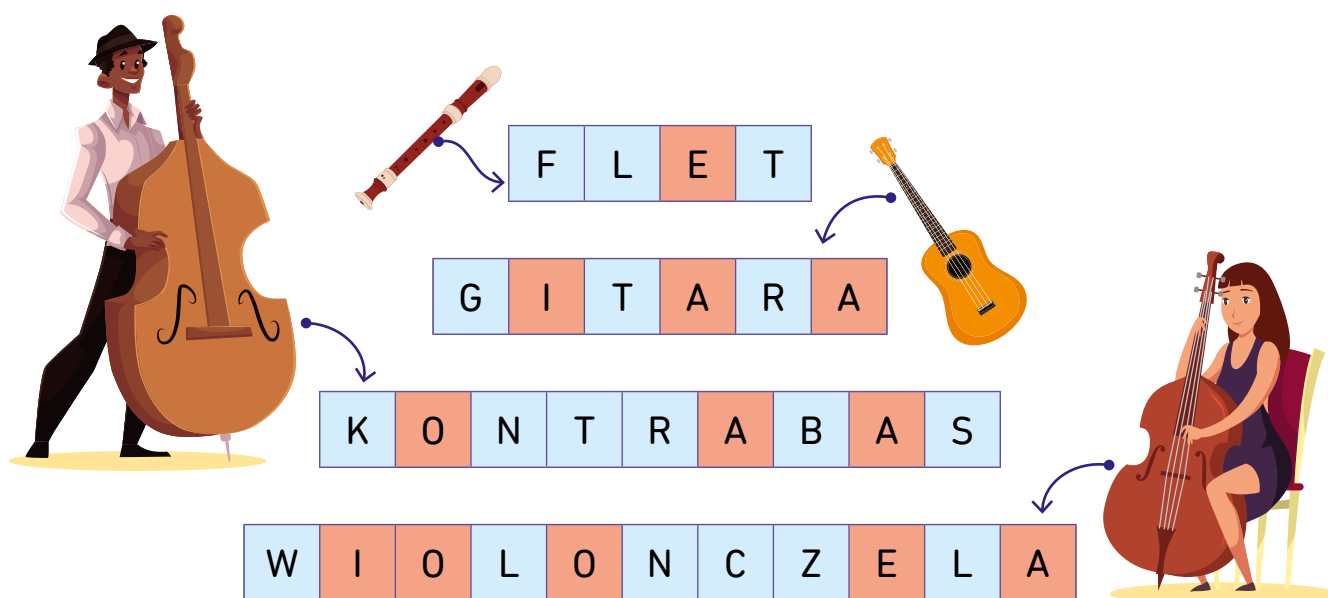
Pamiętaj, w każdej sylabie musi znaleźć się jedna samogłoska.

Na przykład: **gra**-**ma**-**ty**-**ka**.

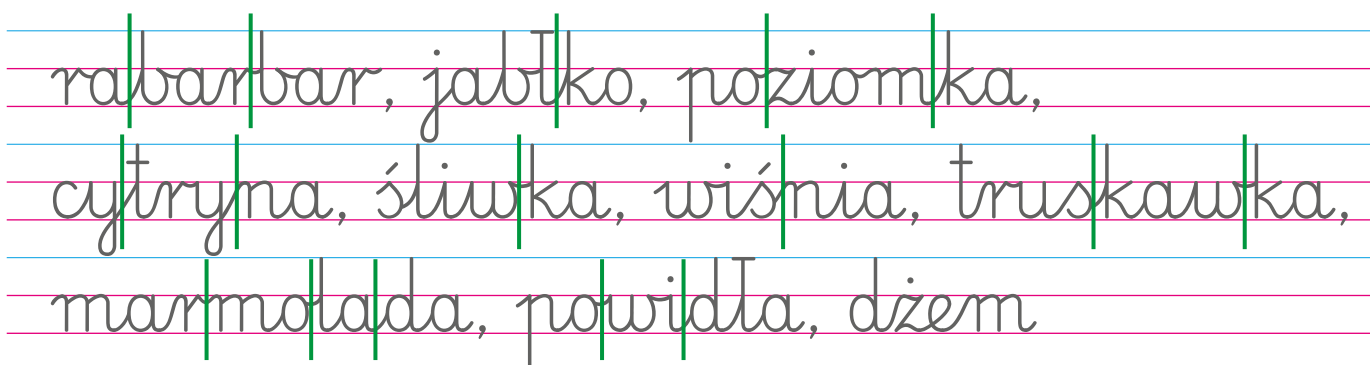
Mogą też istnieć sylaby składające się tylko z jednej samogłoski.

Na przykład: **o**-ko, **u**-cho.

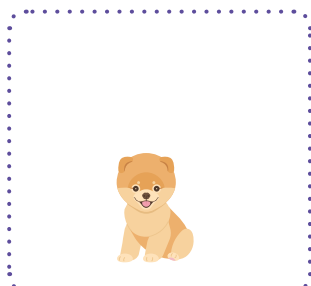
1. Przyjrzyj się wyrazom. Pokoloruj pola ze spółgłoskami na niebiesko, a z samogłoskami na czerwono. Połącz nazwy instrumentów z obrazkami.

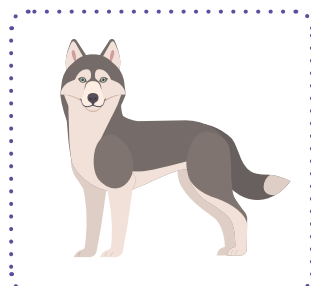
2. Podane wyrazy podziel na sylaby. Narysuj kreski w miejscach podziałów.

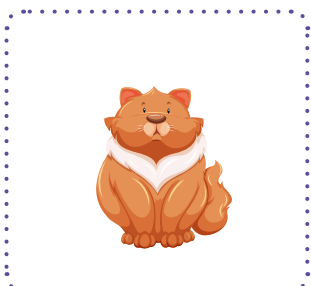
1. Spójrz na ilustracje. Pod każdą z nich skreśl niewłaściwe słowo.

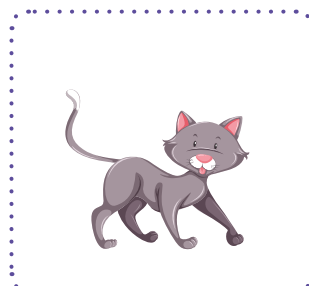
mały / ~~duży~~

~~mały~~ / duży

~~chudy~~ / gruby

chudy / ~~gruby~~

~~mało~~ / dużo

mało / ~~dużo~~

lekkie / ~~ciężkie~~

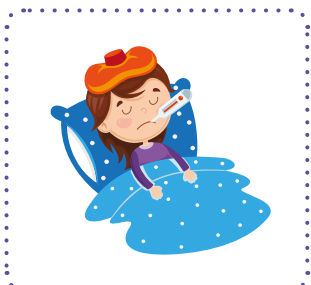
~~lekkie~~ / ciężkie

sucha / ~~mokra~~

~~sucha~~ / mokra

~~zdrowy~~ / chory

zdrowy / ~~chory~~

W języku polskim istnieją pary wyrazów, które mają przeciwstawne znaczenie, na przykład: **ciepły** – **zimny**, **wysoko** – **nisko**.
Opisujemy nimi rzeczy lub zjawiska o odwrotnych cechach.

2. Potrafisz podać więcej przykładów wyrazów przeciwstawnych?
Napisz dwie pary takich słów, które nie pojawiły się w zadaniu 1.

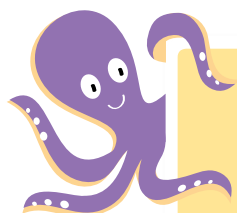
wysoki - niski, szeroki - wąski

Zdrobnienia to słowa, które określają rzecz, osobę lub zjawisko mniejsze od nazwanego wyrazem, od którego zostały utworzone.
Na przykład: **pies** – **piesek**, **but** – **bucik**.

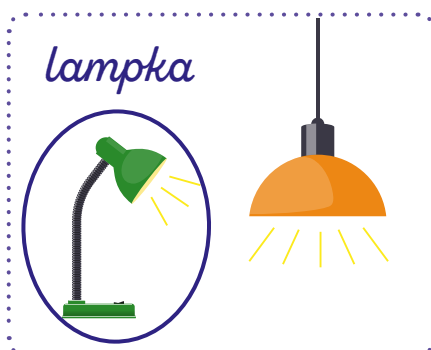
1. Do każdego początku zdania dopasuj według wzoru jego zakończenie oraz właściwą ilustrację.

Mate domy to	baloniki.	
Mały kot to	zameczek.	
Mate balony to	domki.	
Mały zamek to	kotek.	

Zdarza się, że zdrobnienia oznaczają zupełnie coś innego niż wyraz, od którego zostały utworzone.
Na przykład **kanapa** to rodzaj sofy, a **kanapka** to jedzenie.

2. Jaka jest różnica pomiędzy przedmiotami przedstawionymi na rysunkach? Nazwij je i otocz pętlą te, które nazywasz przy pomocy zdrobnień.

1. Podpisz rysunki. Jakie podobieństwa między zapisanymi słowami zauważasz?

pila

piłka

kawa

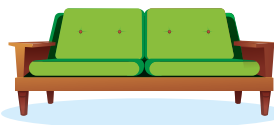
kawka

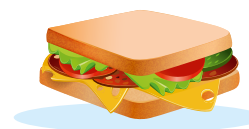
waga

ważka

kanapa

kanapka

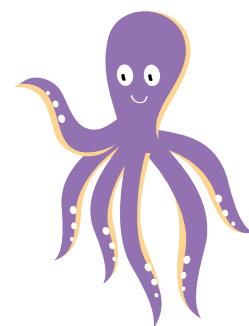
2. Uzupełnij zdania odpowiednimi wyrazami utworzonymi od słów w nawiasach.

Mama na urodziny kupiła mi nową zabawkę (zabawa).

Moje ulubione cukierki (cukier) to

krówki

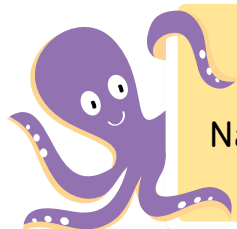
(krowa).

Każdy czarodziej powinien mieć różdżkę (różga).

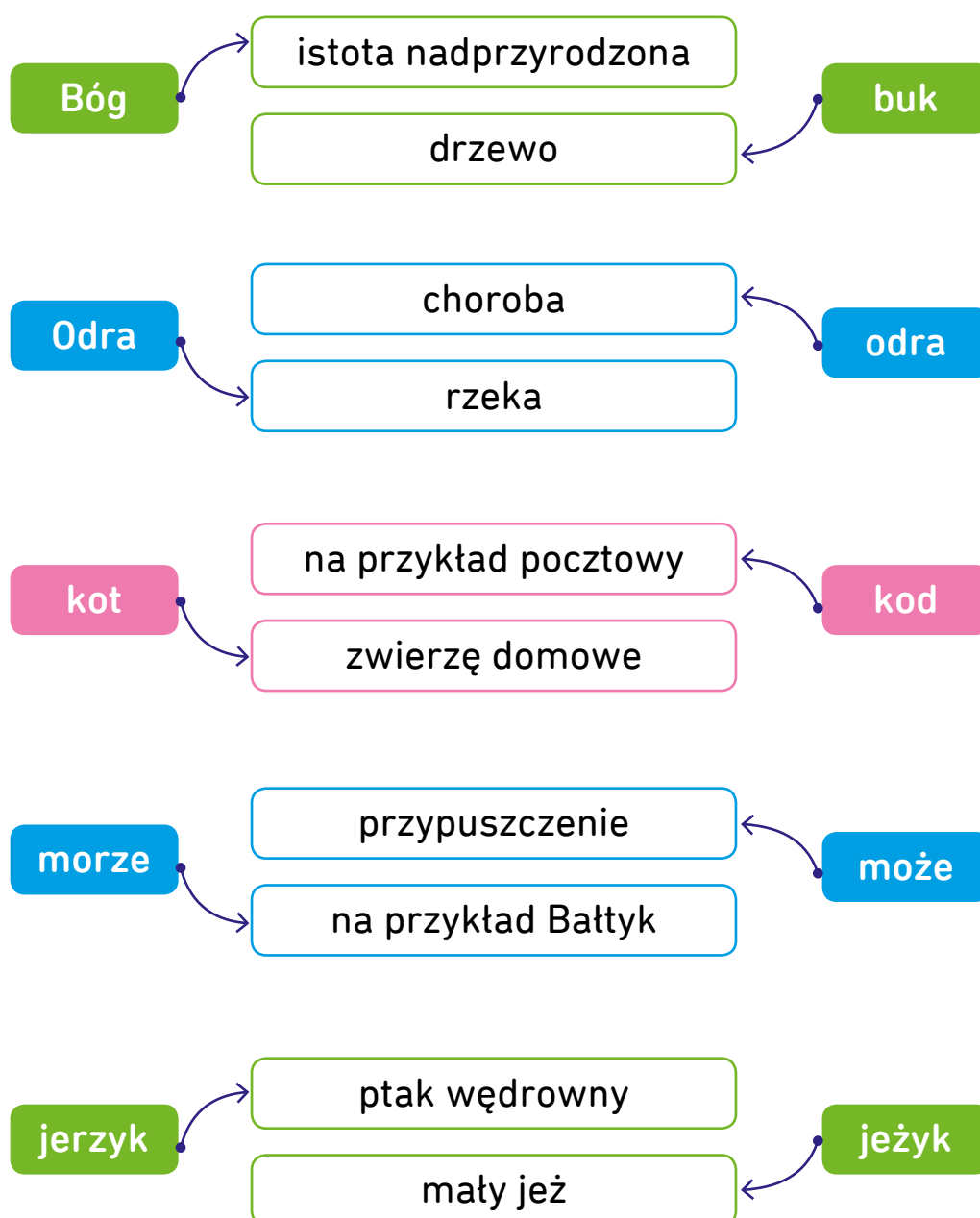
Krysia marzy o świnie (świnia) morskiej.

W trawie na łące Ala dojrzała konika (koń) polnego.

W języku polskim istnieją wyrazy, które brzmią tak samo, ale są zapisywane inaczej i oznaczają zupełnie różne rzeczy. Na przykład: jeśli ktoś kogoś **karze**, oznacza to, że wymierza mu karę; a jeśli ktoś komuś coś **każe**, chodzi o to, że wydaje mu polecenie.

1. Połącz wyraz z właściwym znaczeniem. Co je łączy? Brzmienie czy zapis?

Wyrazy wieloznaczne mogą mieć taki sam zapis i brzmienie, ale oznaczają dwie różne rzeczy, na przykład **para** to dwoje ludzi lub **para** to stan skupienia wody.

1. Istnieje wiele wyrazów, które oznaczają dwie różne rzeczy, ale brzmią tak samo i mają taki sam zapis. Uzupełnij wyznaczone miejsca wyrazami z ramki.

zamek

budowla

blyskawiczny

język

w buzi

polski

żuraw

dźwig

ptak

rakieta

statek kosmiczny

do gry w tenisa

dźwig budowla w buzi ptak blyskawiczny
statek kosmiczny polski do gry w tenisa

1. Przeczytaj, jakich skrótów używa się do oznaczania kierunków na mapie. Wpisz nazwy kierunków przy odpowiednich skrótach.

pn.

północ

zach.

zachód

pd.

południe

wsch.

wschód

2. Napisz skróty do podanych wyrazów.

nadawca

nad.

litr

l

ulica

ul.

metr

m

mieszkanie

m.

złoty

zł

koleżanka

kol.

centymetr

cm

Szanowna Pani

Sz.P.

minuta

min

kilogram

kg

kilometr

km

3. Napisz, co oznaczają te skróty.

dr

doktor

godz.

godzina

mgr

magister

m.in.

między innymi

nr

numer

np.

na przykład

pt.

pod tytułem

1. Jak skrócisz te wyrażenia? Utwórz skróty i zapisz w wyznaczonych miejscach.

na przykład –

np.

kilogram –

kg

i tak dalej –

itd.

numer –

nr

między innymi –

m.in.

rok –

r.

centymetr –

cm

godzina –

godz.

i tym podobne –

itp.

gram –

g

2. Przyjrzyj się skrótom. Przy niektórych brakuje kropek. Postaw je tam, gdzie to konieczne. Dopasuj rozwinięcia z ramki do skrótów.

pt.–

pod tytułem

gr –

grosz

tel.–

telefon

ćw.–

ćwiczenie

ul.–

ulica

zł –

złoty

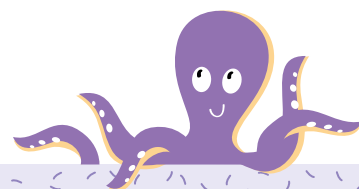
m.–

mieszkanie

l –

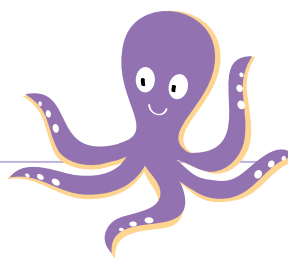
litr

ulica   litr   mieszkanie   złoty   ćwiczenie
grosz   telefon   pod tytułem

1. Niektóre słowa różnią się tylko jedną literką. Zamaluj kółka z tymi literami, które można wpisać w wyznaczone miejsce, aby utworzyć istniejący wyraz.

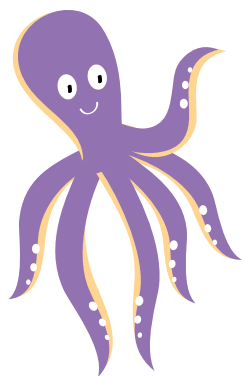
B		K	J	A		P	A			A	K
A			Z			W			M		
Y			K			M			H		
U			D			N			R		
O			P			S			W		

2. Połącz słowa, które się rymują.

kotek	→	ułamek
książka	→	gromy
zamek	→	oliwka
śliwka	→	lama
butka	→	płatok
tama	→	szkatułka
domy	→	wstążka

1. Przyjrzyj się dwóm grupom wyrazów. Przeczytaj je zgodnie ze wskazaniami strzałek. Spróbuj ustalić, czym grupy wyrazów różnią się od siebie.

sos
oko
zakaz
radar

Te wyrazy się nie zmieniają.
W obie strony brzmią tak samo.

sok
trop
bard
latem

Te wyrazy się zmieniają.
Brzmią inaczej czytane od lewej
i od prawej strony.

2. Spójrz na zapisane wyrazy. W każdym z nich zamień ostatnią głoskę **a** na litery **ka**. Zapisz je obok. Jak zmieniło się ich znaczenie?

zabawa

kanapa

brama

tawa

pita

mata

rama

zabawka

kanapka

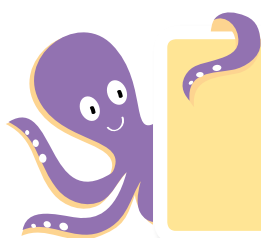
bramka

tawka

pitka

matka

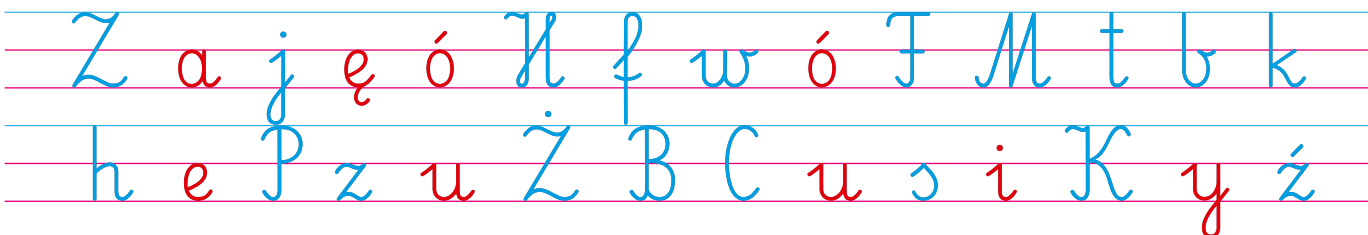
ramka

Głoski dzielą się na spółgłoski i samogłoski.
W języku polskim jest osiem samogłosek:

A, A, E, E, I, O, U (Ó), Y.

1. Zaznacz kolorem czerwonym wszystkie samogłoski, a niebieskim spółgłoski.

ZAPAMIĘTAJ!

GŁOSKĘ wymawiam oraz słyszę.

LITERĘ widzę oraz piszę.

Głoska to dźwięk, który słyszeć. **Litera** to zapis głoski.
Niektóre głoski zapisujemy za pomocą dwóch liter!
To **dwuznaki** – na przykład: **sz, cz, rz.**

2. Policz, ile jest liter i głosek w każdym wyrazie. Podkreśl te wyrazy, w których obie liczby są takie same.

koszyk kubek talerz tyżka obrus krokodyl

rzeka tornister szkoła czekolada cebula

brzoza krowa sikorka sroka skowronek

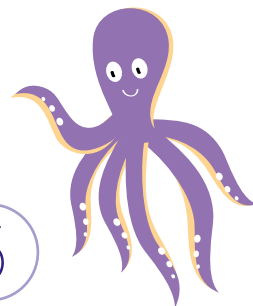
droga drzewo topola taca czkawka

1. Policz i zapisz w okienkach, z ilu liter składa się każdy wyraz.

filiżanka 9

komputer 8

przepiórka 10

korzeń 6

żaba 4

koń 3

mucha 5

2. Podpisz ilustracje. Podkreśl te nazwy zwierząt, w których liczba liter jest większa niż liczba głosek.

mucha

ćma

chomik

pszczola

mysz

gąsienica

żyrafa

zebra

wielbłąd

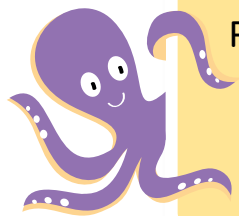
wilk

hipopotam

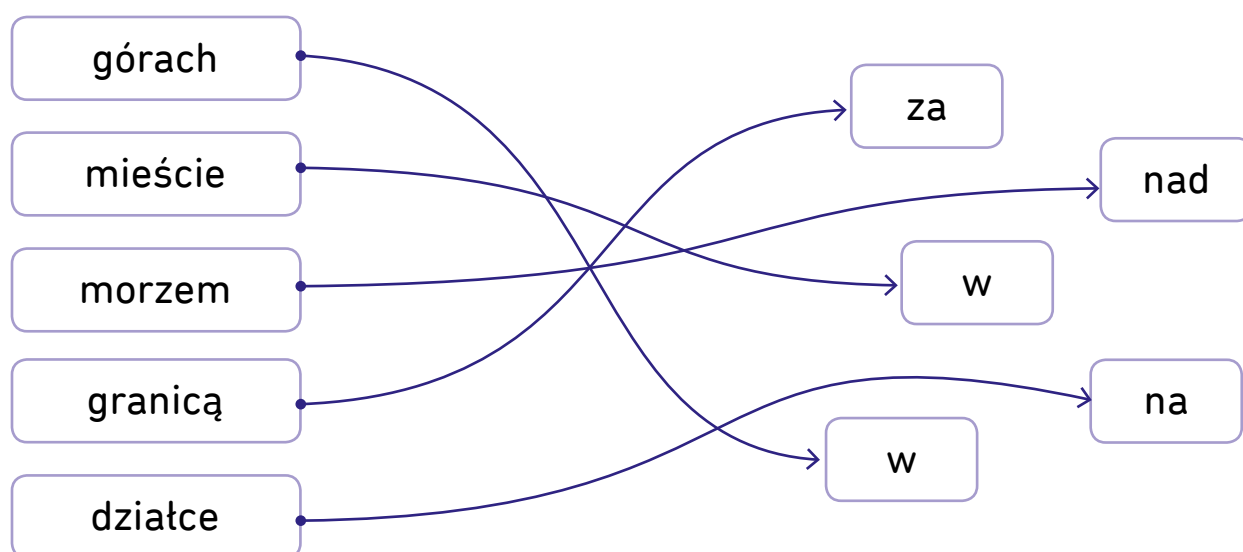
koń

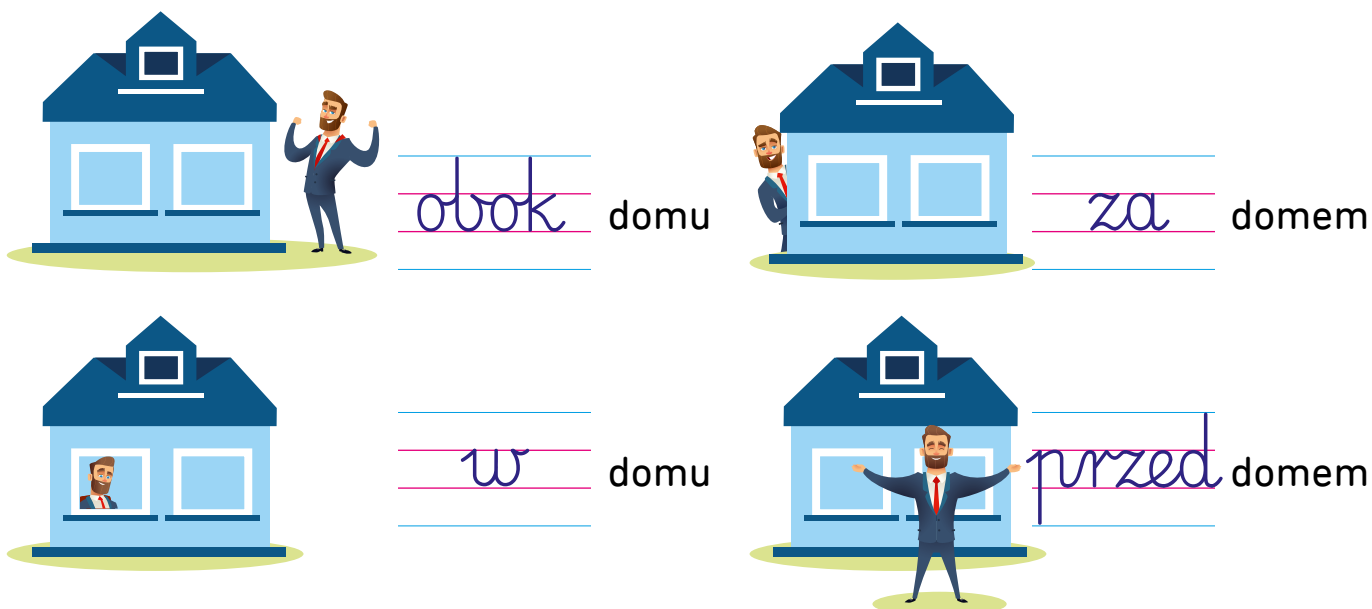
Przyimki służą między innymi do określania relacji przestrzennych, na przykład: **w, nad, pod, obok**.

Przyimki nigdy nie występują samodzielnie, zawsze towarzyszą im inne wyrazy.

1. Wakacje można spędzać w wielu pięknych miejscach. Połącz pasujące wyrazy i opowiedz, gdzie ty planujesz spędzić wolny czas.

2. Pan Kwiatkowski mieszka w niebieskim domu. Przyjrzyj się ilustracjom i uzupełnij podpisy odpowiednimi przyimkami.

1. Spójrz na ilustrację i uzupełnij zdania.

Zegar wisi na ścianie nad łóżkiem.

Ubrania są poukładane w szafie.

Piłka leży na podłodze obok dywanu.

Doniczka stoi na parapecie przy łóżku.

Kapcie leżą pod łóżkiem obok biurka.

Przy biurku stoi krzesło.

Prezent leży w regale na półce pod lampą.

Spójnikami łączymy dwa wyrażenia, równoważniki lub wyrazy w zdaniu.

Spójniki służą też do łączenia dwóch części zdania złożonego.

Na przykład dwa zdania:

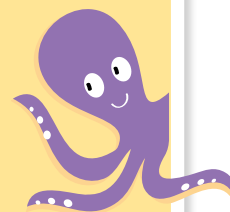
Zosia ubiera się ciepło.

Zosia nie choruje.

można połączyć w jedno zdanie za pomocą spójnika **więc**:

Zosia ubiera się ciepło, **więc** nie choruje.

Przykłady spójników: **i, a, więc, ponieważ, lub, aby.**

1. Połącz zdania za pomocą spójników z ramki.

i a ani ponieważ lub dlatego

Mama kupiła jabłka i cynamon na szarlotkę.

Jutro w szkole czeka mnie sprawdzian, dlatego muszę się uczyć.

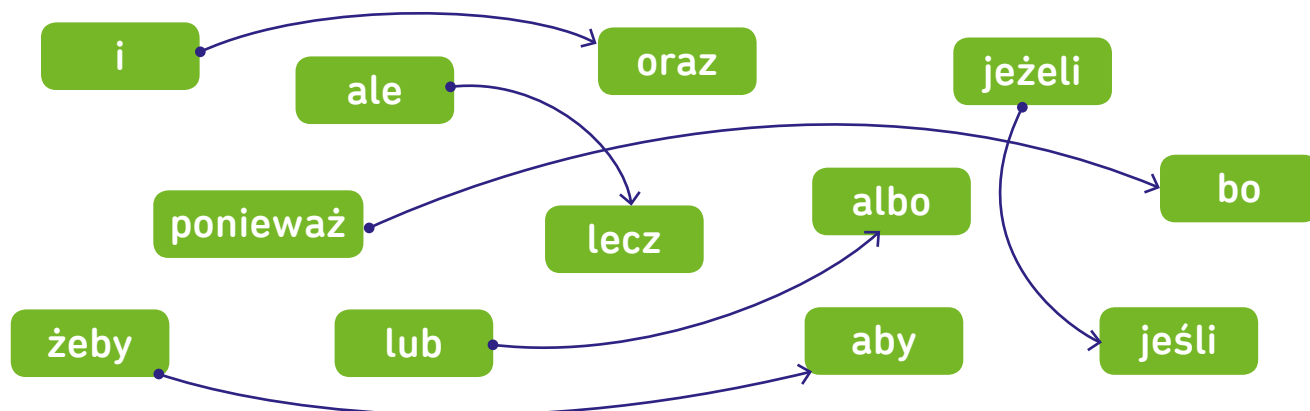
Zosia ma blond włosy, a Kasia jest brunetką.

Kiedy pada deszcz, zabieram ze sobą parasol lub płaszcz przeciwdeszczowy.

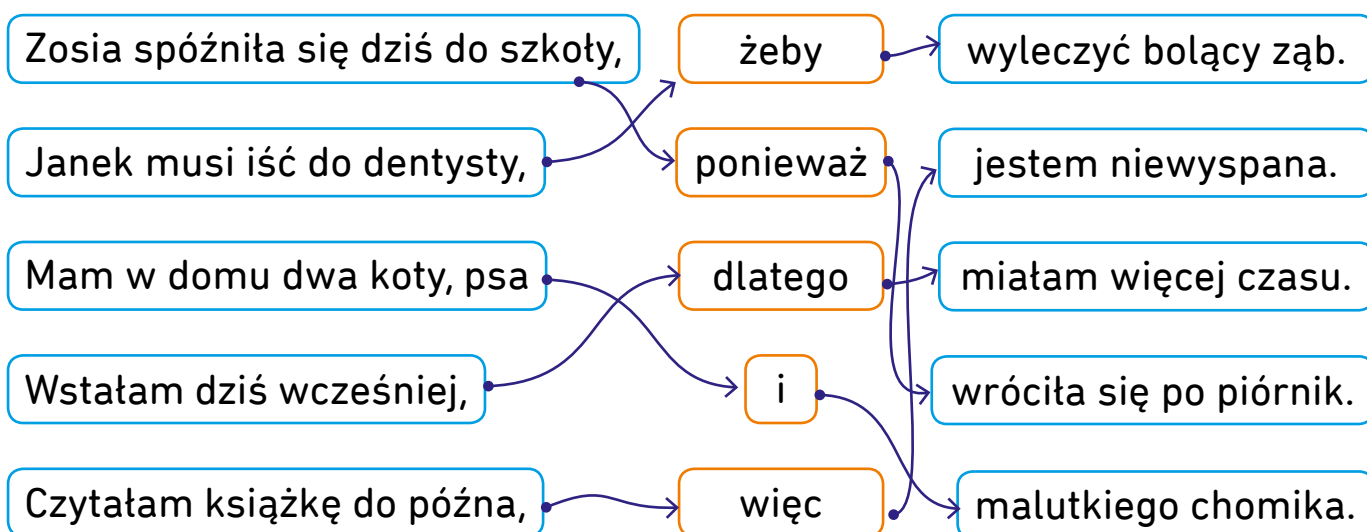
Nie mogę znaleźć ulubionego długopisu ani żadnego ołówka.

Lubię chodzić do szkoły, ponieważ uczę się tam nowych rzeczy.

1. Które spójniki mają podobne znaczenie? Połącz je w pary.

2. Połącz początek zdania z właściwym spójnikiem i jego zakończeniem.

3. Przepisz zdania z ramek, zmieniając spójnik na inny. Pamiętaj, by zdania miały to samo znaczenie.

Pójdę dziś na spacer, jeśli nie będzie padać.

Pójdę dziś

na spacer, jeżeli nie będzie padać.

Kupiłam lody, bo jest dziś bardzo ciepło.

Kupiłam lody,

ponieważ jest dziś bardzo ciepło.

Rzeczownik to część mowy, która odpowiada na pytania **kto? co?** i nazywa ludzi, zwierzęta, rośliny, uczucia, zjawiska przyrodnicze i rzeczy.

Na przykład: **mama, Jaś, kot, chaber, piorun, złość, ekierka.**

1. Podkreśl na czerwono wyrazy, o które zapytasz: **kto?**

Ola Kacper mama żonkil zeszyt but
nauczyciel tata nic stoń kino Julcia ciocia dom
 mysz lekarz Tomek królik talerz źródło

2. Wypisz z ćwiczenia 1 rzeczowniki, o które zapytasz: **co?**

żonkil, zeszyt, but, nic, stoń, kino,
 dom, mysz, królik, talerz, źródło

3. Pokoloruj pola z rzeczownikami na dowolny kolor.

góрка

mały

czyta

herbata

chłopiec

Jola

szkoła

zeszyt

ścieżka

chaber

grzyby

król

ogórek

śpi

rysuje

księżniczka

kura

mama

babcia

pies

królik

kózka

Kraków

sanki

narty

Imiona i nazwiska to nazwy własne, czyli rzeczowniki, które zapisujemy wielkimi literami, na przykład: **Adam Kwiatkowski, Katarzyna Nowicka**.

1. Spójrz na rozsypane litery i ułóż z nich nazwiska lub imiona. Wpisz utworzone wyrazy w linie, pamiętając o zasadach zapisu.

W Ś I I N E K S W A

Ola Wiśniewska

K W O L A K S I

Jan Kowalski

N A W O K

Grzegorz Nowak

K W I S A T W K K O A

Krysia Kwiatkowska

K L A M I

Kamil

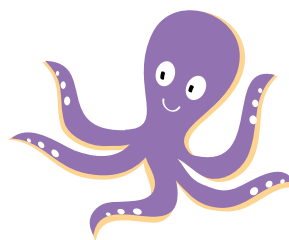
Kot

B R A B R A A

Barbara

Zielińska

1. Potrafisz znaleźć niepoprawne zdania?
Zakreśl błędy czerwonymi pętlami.

Wczoraj spotkałem Kasię jamowską.

Jola Mazur ma młodszego brata.

Kazik nowakowski był dziś na treningu.

Spędzę dziś czas z Anią Kowalską.

Zosia Wiśniewska właśnie się przeprowadziła.

Kiedy Paulina wróci z wycieczki?

1. Wpisz wyrazy wybrane z ramki w odpowiednie rubryki.

drukarz drzewo żółw herb górnik osa kapusta
koło jarzębina krzesło hutnik hiacynt piec lis
palma balon osioł lekarz stoń babcia

rzeczowniki – nazwy

LUDZI – KTO?	ZWIERZĄT – CO?	ROŚLIN – CO?	RZECZY – CO?
drukarz	żółw	drzewo	herb
górnik	osa	kapusta	koło
hutnik	lis	jarzębina	krzesło
lekarz	osioł	hiacynt	piec
babcia	stoń	palma	balon

2. W każdym rzędzie skreśl wyrazy, które nie pasują do pozostałych.

marchewka ~~gruszka~~ cebula burak kapusta por

banan śliwka wiśnia ~~pomidor~~ jabłko agrest

babcia Karol ~~parasol~~ lekarz nauczyciel ciocia

sikorka gil wrona ~~wilk~~ bocian

biurko łóżko szafa stół ~~poduszka~~ fotel

1. Przypomnij sobie, co nazywa rzeczownik. Uzupełnij wszystkie puste pola w tabeli.

kto?	co?		
ludzie	zwierzęta	rośliny	rzeczy
mama, kierowca, Staś	kot, antylopa, chomik	drzewo, kukurydza, piwonia	długopis, kamień, książka

ZAPAMIĘTAJ!

Rzeczownik odpowiada na pytania: KTO? CO?

2. Kogo przedstawia obrazek? W co są ubrane postacie? Postaraj się wymienić jak najwięcej wyrazów związanych z ilustracją, które są rzeczownikami. Zapisz je w liniach poniżej.

rodzice, dziewczynka, drzewa, liście,
szalik, kurtka, rękawiczki, jesień

Rzeczownik występuje w dwóch liczbach – pojedynczej i mnogiej.

Liczba wskazuje nam, ile obiektów określa rzeczownik, jeden czy więcej.

Na przykład:

- liczba pojedyncza – **pies, chłopiec, dziewczynka, sosna;**
- liczba mnoga – **psy, chłopcy, dziewczynki, sosny.**

Niektóre rzeczowniki mają tylko liczbę pojedynczą, na przykład: młodzież, miłość, powietrze.

Są też rzeczowniki mające tylko liczbę mnogą, na przykład: drzwi, spodnie, szachy.

1. Uzupełnij nagłówek tabeli. W której kolumnie znajdują się określenia jednej rzeczy, a w której więcej niż jednej?

LICZBA pojedyncza	LICZBA mnoga
kot, chłopiec, piłka, lalka, jabłko, pajacyk, moneta	koty, chłopcy, piłki, lalki, jabłka, pajacyki, monety

2. Utwórz liczbę mnogą od podanych wyrazów.

koziotek

koziotki

nauczyciel

nauczyciele

sklep

sklepy

dzwonek

dzwonki

dziewczyna

dziewczyny

brzoza

brzozy

1. Potrafisz znaleźć błędy w zdaniach? Zaznacz je i przepisz zdania bezbłędnie.

Zjadłem dziś tylko dwa **cukierek**.

Zjadłem dziś tylko dwa cukierki.

Do gry w piłkę nożną potrzebujemy tylko **jedną** piłki.

Do gry w piłkę nożną potrzebujemy tylko jednej piłki.

W lesie rosną wysokie **sosna**.

W lesie rosną wysokie sosny.

Na wsi wykluto się dużo **pisklę**.

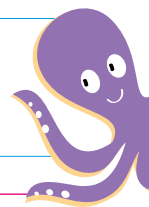
Na wsi wykluto się dużo piskląt.

Będzie mi potrzebna tylko jedna **kredki**.

Będzie mi potrzebna tylko jedna kredka.

Codziennie autostradą przejeżdżają tysiące **samochód**.

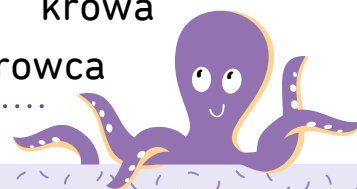
Codziennie autostradą przejeżdżają tysiące samochodów.

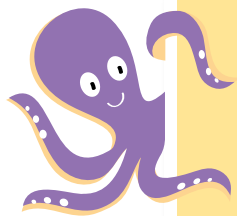

1. Uzupełnij tabelkę podanymi wyrazami według wzoru.

	NAZWY LUDZI	NAZWY ZWIERZĄT	NAZWY ROŚLIN	NAZWY RZECZY
liczba pojedyncza	rolnik	kot	ogórek	bęben
liczba mnoga	rolnicy	koty	ogórki	bębny
liczba pojedyncza	tata	kura	dynia	jajko
liczba mnoga	tatowie	kury	dynie	jajka
liczba pojedyncza	Ola	owca	pomidor	stół
liczba mnoga	Ole	owce	pomidory	stoje
liczba pojedyncza	chłopiec	krowa	por	traktor
liczba mnoga	chłopcy	krowy	pory	traktory
liczba pojedyncza	kierowca	pies	cebula	rower
liczba mnoga	kierowcy	psy	cebule	rowery

jajko tata kura dynia pomidor Ola stół owca krowa
chłopiec por traktor rower cebula pies kierowca

W języku polskim w liczbie pojedynczej rzeczowniki występują w trzech rodzajach:

- **męskim**, na przykład: (**ten**) chłopiec, kot, but,
- **żeńskim**: (**ta**) kobieta, łopata, bibuła oraz
- **nijakim**: (**to**) drzewo, dziecko, państwo.

1. Zjrzyj do swojego piórnika. Wymień rzeczy, które się tam znajdują. Podziel je na rodzaje i wpisz do tabeli.

RODZAJ MĘSKI (TEN...)	RODZAJ ŻEŃSKI (TA...)	RODZAJ NIJAKI (TO...)
ołówek	linijka	pióro
mazak	gumka	zdjęcie

2. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Pamiętaj, by poprawnie dobrać rodzaj rzeczownika. Jeśli trzeba, zmień go.

harcerz tancerka nauczyciel policjantka

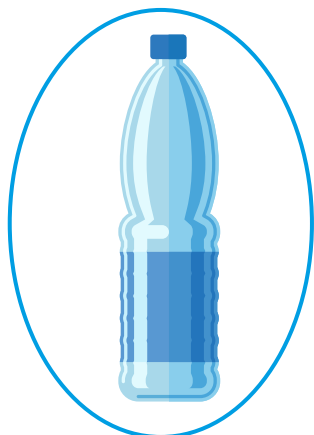
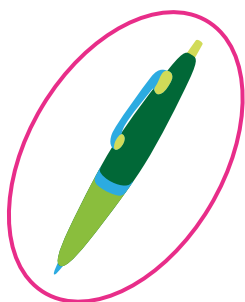
Zosia jest harcerką, pełni funkcję zastępowej.

Paweł występuje w zespole ludowym, jest tancerzem.

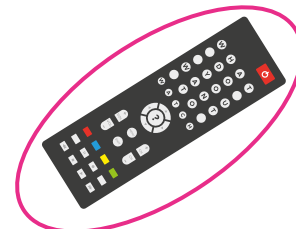
Panią Maję lubią wszystkie dzieci, jest świetną nauczycielką.

Pan Zbigniew jest policjantem, każdego dnia dba o nasze bezpieczeństwo.

1. Spójrz na przedmioty poniżej. Te, które mają rodzaj męski, otocz różową pętlą, a te rodzaju żeńskiego – niebieską pętlą.

Uwaga!
parasol lub parasolka –
obie formy są poprawne.

Rzeczownik w liczbie mnogiej **ma tylko dwa rodzaje:**

- **męskoosobowy** (ci: chłopcy, ludzie, nauczyciele, pisarze) oraz
- **niemęskoosobowy** (te: dziewczyny, panie, koty, zwierzęta, stoty, domy).

1. Pokoloruj na niebiesko ramki z rzeczownikami w rodzaju męskoosobowym, a na czerwono – w rodzaju niemęskoosobowym.

malarze

jelenie

żuki

piłkarze

okna

dziewczynki

sójki

krzesa

kierowcy

Chińczycy

wielonczeliści

2. Napisz rzeczowniki w liczbie mnogiej. Otocz kółkiem te, które mają rodzaj męskoosobowy.

fotel

fotele

stoń

stonie

harcerz

harcerze

fryzjerka

fryzjerki

grzmot

grzmoty

kominiarz

kominiarze

widelec

widełce

1. Uzupełnij zdania podanymi rzeczownikami we właściwej formie.

Dziewczynki (dziewczynka) wręczyły kwiaty

(kwiat) dyrektorowi szkoły.

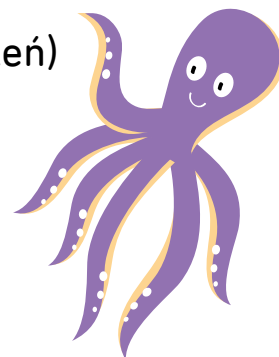
W górach (góry) można zobaczyć przepiękne

widoki (widok).

Duża grupa chłopców (chłopiec) biegała po boisku.

Zimą należy dokarmiać jelenie (jeleń)

i sarny (sarna).

W morzach pływa wiele groźnych stworzeń, takich jak

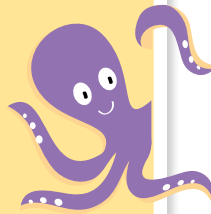
rekiny (rekin) i ptaszczki (ptaszczka).

Mama bardzo lubi biżuterię, zawsze nosi naszyjniki (naszyjnik)

i pierścionki (pierścionek).

Każdy rzeczownik odmienia się przez przypadki.

Mianownik	kto? co? (jest)
Dopełniacz	kogo? czego? (nie ma)
Celownik	komu? czemu? (się przyglądam)
Biernik	kogo? co? (widzę)
Narzędnik	(z) kim? (z) czym? (idę)
Miejscownik	(o) kim? (o) czym? (myślę)
Wołacz	o!

Przykład:

- M.** kotek
- D.** kotka
- C.** kotkowi
- B.** kotka
- N.** kotkiem
- Ms.** kotku
- W.** kotku!

1. Zapisz słowo „renifer” w odpowiedniej formie tak, by stanowiło poprawną odpowiedź na pytania.

Co to jest?

renifer

Czego nie ma?

renifera

Czemu się przyglądam?

reniferowi

Co widzę?

renifera

Z czym idę?

reniferem

O czym mówię?

reniferze

1. Uzupełnij tekst o morsach, wpisując słowo „mors” we właściwej formie.

Mors

arktyczny to duży, drapieżny ssak morski.

Morsy

zamieszkują Arktykę. Dla rdzennej ludności cenne

były kości, kły, tłuszcz i skóra morsów, dlatego często

na nie polowano. Na szczęście mimo tego nie można mówić

o morsach jako o zwierzętach zagrożonych wyginięciem.

Waga dorosłego morsa może sięgać aż 1650 kilogramów.

Morsom

najbardziej smakują mięczaki, takie jak małże

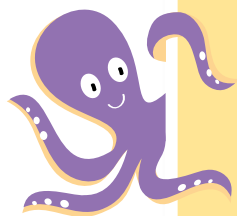
i ślimaki. Morsom czasem dane jest dożyć nawet

pięćdziesięciu lat. Istnieje kilka gatunków morsów:

morsy

atlantyckie, pacyficzne i pośrednie.

Czasownik to część mowy, która odpowiada na pytania
co robi? co się z nim dzieje? w jakim jest stanie?
i nazywa czynności.

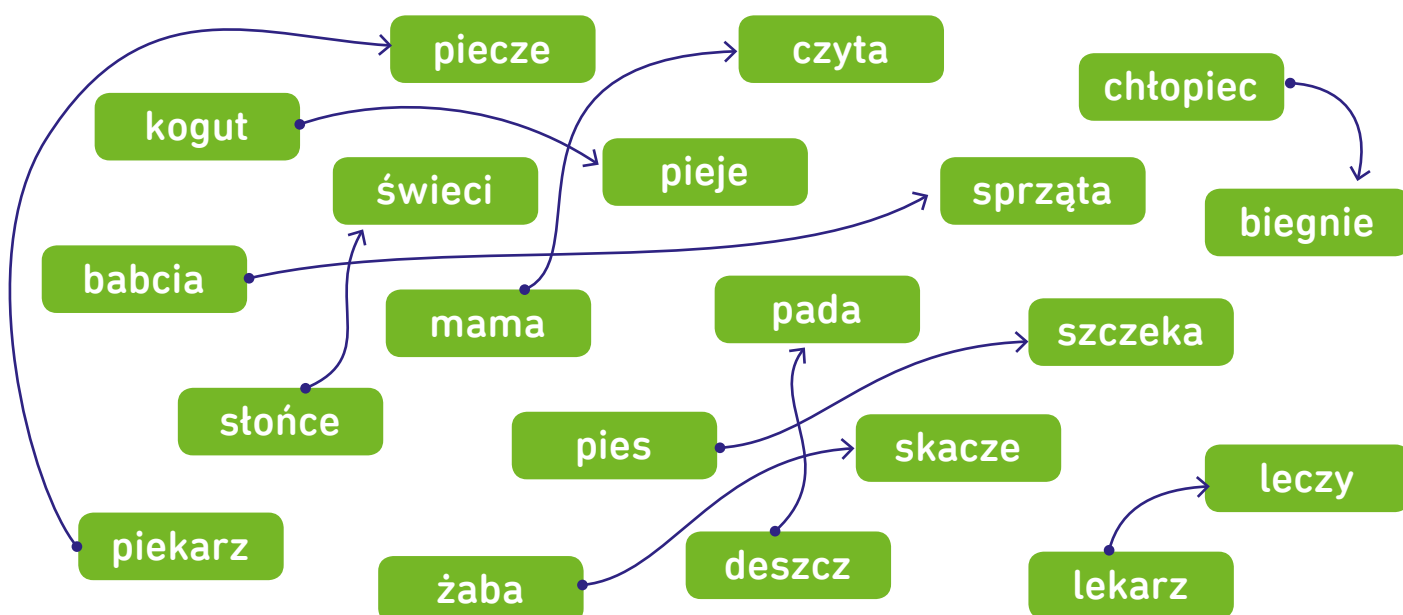
Na przykład: **leżeć, biegać, (on) myśli,**
(oni) podskakiwali, (ona) dojechała.

1. Uzupełnij zdania podanymi wyrazami i przeczytaj je.

Wzorowy uczeń dba o książki
i zeszyty. Śmieci wyrzuca do kosza.
Nie skarży na kolegów. Zawsze
pierwszy mówi „dzień dobry”.

mówi wyrzuca dba Nie skarży

2. Połącz wyrazy tak, aby utworzyć zdania.

1. Uzupełnij zdania, wpisując odpowiednie nazwy czynności. Odczytaj hasło i uzupełnij zdania.

Tata	P	R	A	S	U	J	E	koszule.		
Lekarka	L	E	C	Z	Y			chorych.		
Klient	K	U	P	U	J	E		warzywa.		
Piekarz	P	I	E	C	Z	E		chleb.		
Sprzedawca	S	P	R	Z	E	D	A	J	E	towar.
Nauczyciel		U	C	Z	Y				dzieci.	
Malarka	M	A	L	U	J	E			obraz.	
Krawiec	S	Z	Y	J	E				ubrania.	

Ślusarz reperuje zamki do drzwi.

ZAPAMIĘTAJ!

CZASOWNIKI oznaczają nazwy czynności.

Odpowiadają na pytania: **CO ROBI?**
CO SIĘ Z NIM DZIEJE? W JAKIM JEST STANIE?

2. Przeczytaj zdania. Podkreśl czasowniki i przepisuj je starannie.

Dzieci wycinają koguciki z kolorowego papieru.

Oglądają łowicze stroje z dawnych lat.

Marysia tańczy i śpiewa.

Śpiewają łowicze piosenki.

Czasowniki: wycinają, ogładają,
tańczy, śpiewa, śpiewają

1. Obok podanych rzeczowników zapisz związane z nimi czasowniki.

latawiec – latać, lecieć, polecieć, dolecieć,
odlecieć

rysunek – rysować, narysować, obrysować
przerysować, zarysować

bieg – biegać, dobiegać, wybiegać,
przebiegać

marzenie – marzyć, wymarzyć, zamarzyć,
rozmarzyć

szycie – szyć, wyszyć, zszyć, przyszyć,
obszyć, zaszyć

twór – tworzyć, stworzyć, wytworzyć,
przetworzyć

Bezokolicznik
to podstawowa forma czasownika,
która kończy się na **-ć** lub **-c**,
na przykład: **robić, chodzić, piec, mieć**.

1. Przeczytaj tekst i znajdź w nim czasowniki. Zapisz je w formie bezokolicznika w liniach pod spodem.

Drogi pamiętniczku!

Miałam dziś tak dużo do zrobienia! Rano oczywiście zjadłam śniadanie i poszłam do szkoły. Tam dzielnie się uczyłam.

Po szkole wyprowadziłam Reksa na spacer, a po powrocie zjadłam obiad i zaczęłam przygotowania do szkoły na następny dzień. Okazało się, że nie mam bibuły i kleju, więc pobiegłyśmy z mamą na zakupy. Do tego wieczorem dokończyłam czytanie kolejnego tomu mojej ulubionej serii książek. Co za dzień!

Bezokoliczniki: mieć, zjeść, pójść,
uczyć, wyprowadzić, zacząć,
pobiegnać, dokończyć

1. Uzupełnij zdanie czasownikami **umieć**, **rozumieć** w odpowiednich formach. Pamiętaj o zachowaniu poprawności.

Jeszcze nie umiem pływać, ale potrafię jeździć na rowerze.

Rozumiem zadania z podręcznika i rozwiążę je sam.

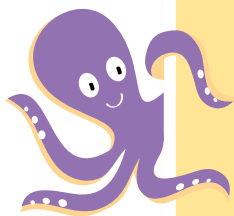
Mój tata umie prowadzić samochód, ja też się kiedyś nauczę.

Kasia nie rozumie tego zadania, więc jej wytłumaczę.

2. Uzupełnij tabelę. Wpisz we właściwe rubryki czasowniki w formie osobowej lub bezokoliczniki.

ja	gotuję		ja	śpię	
ty	gotujesz	gotować	ty	śpisz	spać
oni	gotują		oni	śpią	

ja	idę		ja	myślę	
ty	idziesz	iść	ty	myślisz	myśleć
oni	idą		oni	myślą	

Czasowniki posiadają **czas**, czyli formę, dzięki której rozpoznajemy, **czy dana czynność dzieje się teraz, już się wydarzyła czy dopiero się wydarzy.**

Są trzy czasy: **teraźniejszy, przeszły i przyszły.**

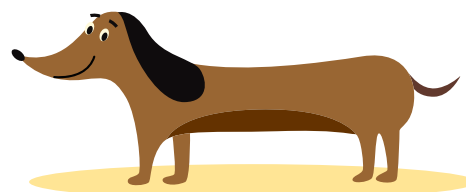
Na przykład:

- czas teraźniejszy – **biega, śpi, maluje;**
- czas przeszły – **biegał, spała, namalował;**
- czas przyszły – **będzie biegał, będzie spać, namaluje.**

1. Wpisz do tabeli czasowniki z ramki.

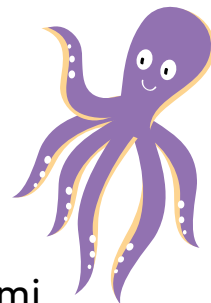
narysuje czyta szczekał tańczy wyszedł pobiegnie
rośnie zasnęła myśli zjadł zagra leżał popłynie
śpiewa będzie mówić

CZAS TERAŹNIEJSZY	CZAS PRZESZŁY	CZAS PRZYSZŁY
czyta	szczekał	narysuje
tańczy	wyszedł	pobiegnie
rośnie	zasnęła	zagra
myśli	zjadł	popłynie
śpiewa	leżał	będzie mówić

1. Zastanów się i uzupełnij zdania odpowiednimi formami podanych czasowników. Skąd wiesz, jakiego czasu użyć?

Maciek czytał (czytać) wczoraj całą książkę.

Jutro Beata upiecze (piec) placek z truskawkami.

Dzisiaj jest sobota, więc nie ma (nie być) lekcji.

W zeszłym roku Paweł z rodzicami spędził (spędzić)

wakacje w Hiszpanii.

Za dwa tygodnie odwiedzi (odwiedzać) nas ciocia.

2. Napisz podane czasowniki według wzoru w formach wszystkich trzech czasów.

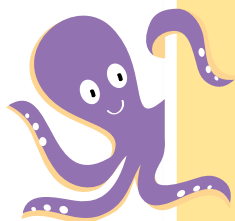
grać – gra, grał, będzie grać

pisać – pisze, pisał, będzie pisać

rzucać – rzuca, rzucał, będzie rzucać

miauczeć – miauczy, miauczał, będzie miauczeć

rosnąć – rośnie, rósł, będzie rosnąć

Czasownik odmienia się przez osoby:
ja robię, **ty** robisz, **on / ona / ono** robi,
my robimy, **wy** robicie, **oni / one** robią.

Dzięki temu możemy ustalić, kto wykonuje czynność opisaną za pomocą czasownika.

1. Zapisz czasowniki we właściwej formie. Dla ułatwienia zwróć uwagę na uzupełniony przykład.

gotować

ja – gotuję
ty – gotujesz
tata – gotuje

budować

ja – buduję
ty – budujesz
murarz – buduje

chorować

ja – choruję
ty – chorujesz
pacjent – choruje

hamować

ja – hamuję
ty – hamujesz
kierowca – hamuje

1. Uzupełnij zdania czasownikami z nawiasów w odpowiednich formach.

Jest październik, a Monika już snuje (snuć) plany na wakacje.

Co ty notujesz (notować) w takim pośpiechu?

W wiosennej modzie króluje (królować) wzór w kratę.

Jestem w dobrej formie, karate trenuję (trenować) już

od dwóch lat.

Mama jest zajęta, prasuje (prasować) sukienkę na

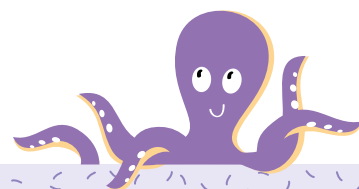
wieczorne wyjście.

Na pewno dobrze celujesz (celować)? Musisz trafić w sam środek.

Maszeruję (maszerować) najszybciej, jak potrafię.

Tata parkuje (parkować) samochód, zaraz przyjdzie.

Maluję (malować) ten obraz już od tygodnia.

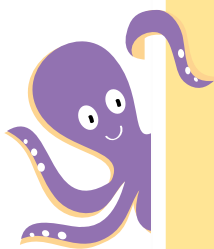

1. Uzupełnij formami czasowników w czasie teraźniejszym: **jeść**, **gotować**, **kroić**, **zbierać**.

Czasowniki w **czasie teraźniejszym** opisują czynności wykonywane w momencie mówienia.

l. poj.	1. osoba	ja	jem	l. mn.	my	jemy
	2. osoba	ty	jesz		wy	jecie
	3. osoba	on ona ono	je		oni one	jedzą
l. poj.	1. osoba	ja	gotuję	l. mn.	my	gotujemy
	2. osoba	ty	gotujesz		wy	gotujecie
	3. osoba	on ona ono	gotuje		oni one	gotują
l. poj.	1. osoba	ja	kroję	l. mn.	my	kroimy
	2. osoba	ty	kroisz		wy	kroicie
	3. osoba	on ona ono	kroi		oni one	kroją
l. poj.	1. osoba	ja	zbieram	l. mn.	my	zbieramy
	2. osoba	ty	zbierasz		wy	zbieracie
	3. osoba	on ona ono	zbiera		oni one	zbierają

Czasowniki, podobnie jak rzeczowniki, mogą w liczbie pojedynczej mieć rodzaj:

- **męski** (on: szedł, będzie czytał),
- **żeński** (ona: szła, będzie czytała),
- **nijaki** (ono: szło, będzie czytało).

W liczbie mnogiej mogą mieć rodzaj:

- **męskoosobowy** (oni: szli, będą czytali) lub
- **niemęskoosobowy** (one: szły, będą czytały).

UWAGA!

Nie zawsze można określić rodzaj czasownika na podstawie jego formy, czasem formy dla wszystkich rodzajów są takie same.
Na przykład: *myśli, będzie śpiewać.*

1. Czasem niektóre formy czasowników mogą być problematyczne. W zdaniach zamień formy męskie czasowników na żeńskie i odwrotnie. Zapisz utworzone zdania.

Powiniennem pamiętać o zadaniu domowym.

Powinnam pamiętać o zadaniu domowym.

Nie wziąłem dziś parasola, chociaż padało.

Nie wzięłam dziś parasola, chociaż padało.

Poszłam z mamą w odwiedziny do babci.

Poszedłem z mamą w odwiedziny do babci.

1. Zakreśl ten wyraz, którego należy użyć, aby zdanie było poprawne.

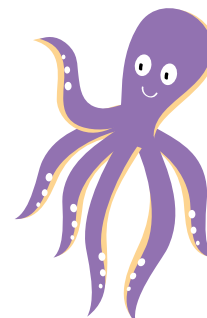
Weszłem / **Wszedłem** dziś na wysoką górkę.

Weszłam / Wszedłam na szóste piętro po schodach.

Poszedłem / Poszłem do szkoły wcześniej niż zwykle.

Poszedłam / **Poszłam** sama po zakupy.

Umię / **Umiem** zapeścić warkocz.

2. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Pamiętaj o poprawności i odpowiedniej formie. Wyrazy mogą się powtarzać.

Nie umiem grać na gitarze.

wejść pójść umieć

Tata szybkim krokiem wszedł do domu.

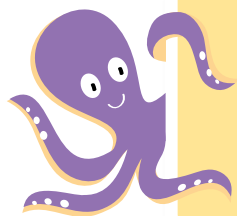
Zosia poszła dziś do szkoły drogą na skróty.

Czy Krzys umie tańczyć walca?

Janek poszedł z Tomkiem na boisko.

Babcia weszła pod górę bez zadyszki!

Przymiotnik to część mowy,
która odpowiada na pytania **jaki? jaka? jakie?**
i nazywa cechy ludzi, zwierząt, przedmiotów, zjawisk.

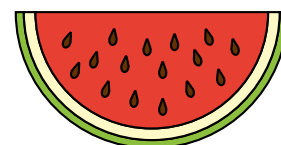
Na przykład: **chudy, smutny, kudłaty, duży, gwałtowny, ulewny.**

1. Przyporządkuj przymiotniki do rzeczowników za pomocą strzałek.
Dopisz po jednym określeniu. Pokoloruj rysunki.

smaczny, dojrzały

słodki

→ arbuź

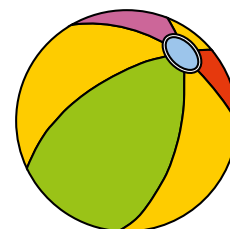

To są przykłady!
Możesz wymyślić inne.

duża, kolorowa

gumowa

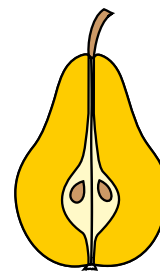
→ piłka

słodka, żółta

mała

→ gruszką

czarna, mała

szybka

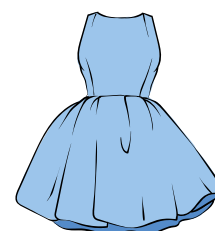
→ jaskółka

ładna, elegancka

niebieska

→ sukienka

1. Na jakie pytania odpowiadają poniższe wyrazy?

jaki?

ładny

jaki?

duży

jaka?

kochana

jakie?

złote

jakie?

kruche

jaka?

drewniana

2. W poniższym tekście znajdź przymiotniki. Zakreśl je na zielono.

Razem z rodzicami zdecydowaliśmy, że w naszym domu zagości mały piesek. Nasz nowy uroczy współlokator został niedawno podrzucony do lokalnego schroniska. Na szczęście teraz będzie miał ciepły i stały dom. Będę dbać, by był najedzony, czysty i szczęśliwy.

3. Wstaw do każdego zdania przymiotnik.

Jem

smaczny

obiad.

Rysuję

mały

obrazek.

Mam

czarnego

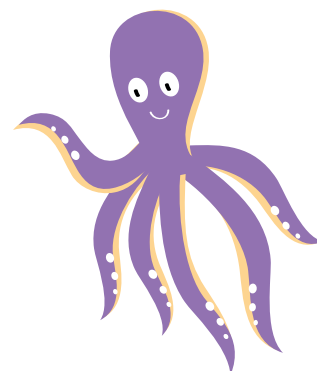
kota.

Niosę

ciężkie

zakupy.

To są przykłady!

1. Przyporządkuj przymiotniki do rzeczowników za pomocą strzałek. Dopisz po jednym określeniu.

szeroka, bawełniana

słodki, soczysty

rysunkowy, długi

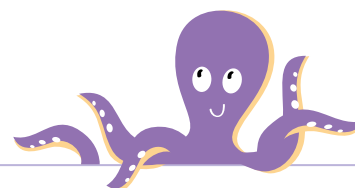
nowa

dojrzały

ciekawym

To są przykłady!
Możesz dopisać inne
przymiotniki.

film bluzka melon

2. Pokoloruj żółtą kredką odpowiednie wyrazy. Dokończ zdanie.

Jaki jest serek?

biały

zielony

smaczny

Jaka jest piłka?

kolorowa

okrągła

pożywna

Jakie jest słońce?

gorzkie

gorące

stare

Jakie jest zboże?

czerwone

szerokie

dojrzałe

Jaki jest chomik?

mały

brudny

wysoki

Pokolorowane wyrazy to

przymiotniki.

1. Podpisz obrazki.
Do każdego
z nich dopisz
po dwa
przymiotniki
według wzoru.

ZAPAMIĘTAJ!

Przymiotnik odpowiada na pytania JAKI? JAKA? JAKIE?,
a rzeczownik na pytania KTO? CO?

przymiotnik

wysoka

góra

rzeczownik

marchewka

smaczna

zdrowa

dziecko

wesole

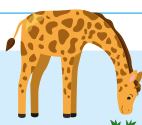
zdrowe

książka

gruba

nudna

żyrafa

wysoka

młoda

ogórek

zielony

długi

kot

pręgowany

chudy

drzewo

stare

duże

samolot

ciężki

szybki

pies

wierny

mały

1. Do każdego przymiotnika dobierz pasujący rzeczownik.

elegancki *zakiet*

obowiązkowy *dyżurny*

wypieczona *drożdżówka*

dzielny *strażak*

piękny *pejzaż*

długi *bandaż*

wesota *młodzież*

robocza *odzież*

przepalona *żarówka*

zuchwała *kradzież*

odzież

żarówka

strażak

bandaż

młodzież

dyżurny

pejzaż

zakiet

kradzież

drożdżówka

2. Przeczytaj połączenia rzeczowników i przymiotników. W każdej parze wskaż przymiotnik i otocz go pętlą. Które przymiotniki nie pasują do rzeczowników? Zamaluj te pętle na czerwono.

gorący lód

pachnący kwiat

mały kotek

czarny śnieg

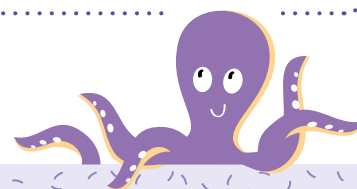
miękki kamień

błękitne niebo

zielona kredka

biały węgiel

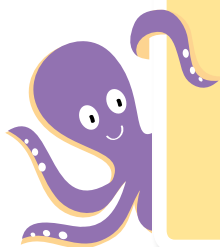
mokry ogień

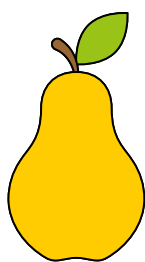
Przymiotniki w liczbie pojedynczej mają takie same rodzaje jak rzeczowniki, czyli **męski, żeński i nijaki** – muszą one pasować do rzeczownika, który określają.

Na przykład:

- **mały, wesóły** (rodzaj męski),
- **mała, wesota** (rodzaj żeński),
- **małe, wesote** (rodzaj nijaki).

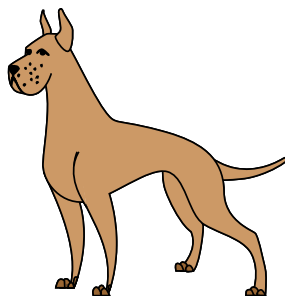

1. Pokoloruj rysunki i dopisz dowolne przymiotniki.

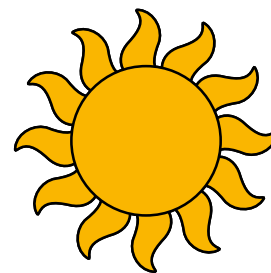
jaka?

żółta

jaki?

ogromny

jakie?

gorące

2. Wpisz do tabelki przymiotniki w prawidłowym rodzaju.

RODZAJ MĘSKI – JAKI?	RODZAJ ŻEŃSKI – JAKA?	RODZAJ NIJAKI – JAKIE?
czerwony	czerwona	czerwone
ciepły	ciepła	ciepłe
spokojny	spokojna	spokojne
radosny	radosna	radosne
smutny	smutna	smutne

1. Utwórz przymiotniki o znaczeniu przeciwnym. Zastosuj właściwy rodzaj.

szerokie

wąskie

głupie

mądre

wysoki

niski

ładna

brzydka

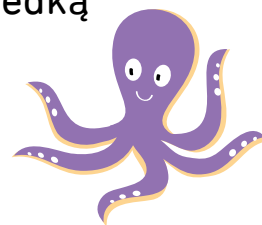
gruby

chudy

wesole

smutne

2. Potrafisz znaleźć błędy w zdaniach? Zaznacz je czerwoną kredką i przepisz zdania w poprawnej formie.

Jabłko jest dojrzała i smaczna.

Jabłko jest dojrzałe i smaczne.

Mój pies jest kudłate.

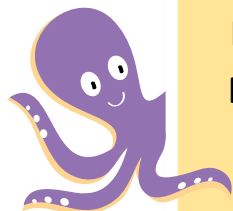
Mój pies jest kudłaty.

Następne lato będzie upalny.

Następne lato będzie upalne.

Moja siostra jest uparte.

Moja siostra jest uparta!

Przymiotniki ulegają **stopniowaniu** – polega ono na nadawaniu im form wskazujących wzrost opisywanej cechy.

Wyróżniamy **stopień równy, wyższy i najwyższy**.

Na przykład: stodki, stodszy, najstodszy; wysoki, wyższy, najwyższy.

Niektóre przymiotniki stopniujemy, modyfikując wyraz, na przykład: **delikatny, delikatniejszy, najdelikatniejszy**.

Inne stopniujemy za pomocą opisu, na przykład: **komfortowy, bardziej komfortowy, najbardziej komfortowy**.

ZAPAMIĘTAJ!

Niektóre przymiotniki stopniują się nieregularnie, to znaczy w stopniu wyższym całkiem zmieniają swoją formę, na przykład: zły, gorszy, najgorszy.

1. Dopisz brakujące przymiotniki.

STOPIEŃ RÓWNY	STOPIEŃ WYŻSZY	STOPIEŃ NAJWYŻSZY
dobry	lepszy	najlepszy
gruby	grubszy	najgrubszy
biały	bielszy	najbielszy
ważny	ważniejszy	najważniejszy
mily	milszy	najmilszy
wesoły	weselszy	najweselszy
ciekawny	ciekawszy	najciekawszy

1. Dopisz brakujące przymiotniki.

STOPIEŃ RÓWNY	STOPIEŃ WYŻSZY	STOPIEŃ NAJWYŻSZY
młody	młodszy	najmłodszy
ważny	ważniejszy	najważniejszy
nowy	nowszy	najnowszy
smutny	smutniejszy	najsmutniejszy
ciemny	ciemniejszy	najciemniejszy
drogi	droższy	najdroższy
bliski	blizszy	najbliższy

2. Dopisz przymiotniki w stopniu najwyższym.

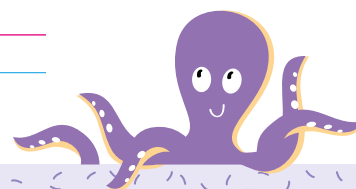
ciężki   najcięższy

krótki   najkrótszy

rzadki   najrzadszy

słaby   najslabszy

bogaty   najbogatszy

ZAPAMIĘTAJ!

Przysłówek to część mowy,
która odpowiada na pytania: JAK? GDZIE? KIEDY?

1. Uzupełnij zdania przysłówkami wybranymi z ramki.

powoli pięknie głośno wysoko mocno

Kotek mocno drapie.

Samolot wysoko lata.

Koza głośno meczy.

Żółw powoli chodzi.

Kwiatek pięknie kwitnie.

2. Przeczytaj zdania i otocz pętlą właściwe przysłówki.

Marysia wysoko głośno wesolo jasno płacze.

Jola szybko ciekawie tanio bogato opowiada.

Jacek głęboko wysoko szybko pogodnie biega.

Mama czerwono smacznie gorąco nisko gotuje.

Tata ciężko pogodnie gorąco dumnie pracuje.

1. Uzupełnij według wzoru.

Przyjaciół jest (jaki?)

odpowiedzialny

odpowiedzialnie

uczciwy

uczciwie

przyjazny

przyjaźnie

serdeczny

serdecznie

sprawiedliwy

sprawiedliwie

dobry

dobrze

życzliwy

życzliwie

2. Do podanych pytań dobierz i dopisz właściwe przysłówki.

Jak witasz kolegów?

uprzejmie, mile, chętnie,
grzecznie, serdecznie

Jak odpowiadasz na pytania?

głośno, powoli,
poprawnie, dobrze, wyraźnie

Jak zachowujesz się w szkole?

kulturalnie, wzorowo

uprzejmie kulturalnie głośno wzorowo chętnie mile
powoli poprawnie grzecznie serdecznie dobrze wyraźnie

Liczebnik to część mowy, która odpowiada na pytania:

ile? który z kolei?

Określa ilość, liczbę, liczebność, kolejność lub wielokrotność.

Na przykład: **jeden, szósty, ośmiu, pierwszy, trzynasty.**

1. Uzupełnij luki w zdaniach. Zamiast liczebników wyrażonych za pomocą cyfr wpisz właściwą formę słowną.

Mój dziadek kończy jutro osiemdziesiąt (80) lat.

Jacek mieszka na dziwiątym (9) piętrze.

W teatrze siedzimy w ósmym (8) rzędzie.

Ta piosenka jest numerem jeden (1) na listach przebojów.

Moja mama obchodziła wczoraj trzydzieste piąte

(35) urodziny.

Moja przyjaciółka urodziła się szóstego (6) maja.

Moja siostra kupiła trzy (3) pary spodni.

Liczebniki główne to na przykład: **jeden, dziesięć, piętnastu**.
Liczebniki porządkowe: **pierwszy, dziesiąta, piętnaste**.

1. Podane liczebniki połącz w pary z właściwymi rzeczownikami.

Liczebniki

dwanaście siedemdziesiąta dwadzieścia
trzeci siedemnastu szósta dwie
czwarty piąty pięć

Rzeczowniki

lat placów godzina rząd uczniów
numer nogi w kolejce
książek minuta

LICZEBNIKI GŁÓWNE

dwanaście

książek,

dwadzieścia lat,

siedemnastu

uczniów,

dwie nogi,

pięć palców

LICZEBNIKI PORZĄDKOWE

siedemdziesiąta

minuta,

trzeci numer,

szósta godzina,

czwarty rząd,

piąty w kolejce

1. Napisz, według wzoru, liczebniki w odpowiedniej formie.

	ILE, ILU?	KTÓRY, KTÓRA, KTÓRE?
1	jeden kot	pierwszy kot
2	dwie dziewczynki	druga dziewczynka
3	trzy lisy	trzeci lis
4	czterej piłkarze	czwarty piłkarz
5	pięć palców	piąty palec
6	sześć kwiatków	szósty kwiatek
7	siedem lalek	siódma lalka
8	osiem ptaków	ósmu ptak
9	dziewięć ciastek	dziewiąte ciastko

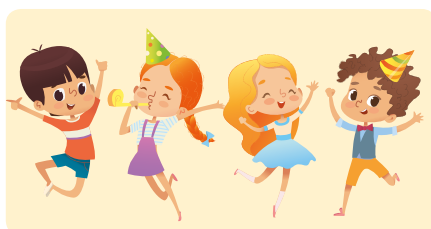
Kiedy chcemy określić liczebnikiem grupę ludzi, w której występują osoby obu płci, powinniśmy postąpić się **liczebnikiem zbiorowym**, na przykład: **dwoje, pięcioro, dwadzieścioro.**

1. Połącz obrazki z odpowiednimi formami liczebników.

czworo dwoje dwaj cztery dwa czterech

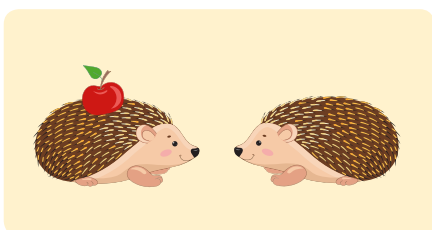
Dwoje
oczu.

Czworo
dzieci.

Dwaj
chłopcy.

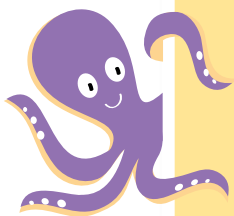
Dwa
jeże.

Czterech
chłopców.

Cztery
motyle.

Istnieją trzy rodzaje zdań:

- oznajmujące, zakończone kropką, na przykład: **Zosia idzie przez park.**
- zdania pytające zakończone znakiem zapytania: **Którędy idzie Zosia?**
- zdania rozkazujące, zakończone wykrzyknikiem: **Idź przez park!**

1. Przeczytaj zdania i wstaw na końcu odpowiednie znaki.

Pomogę małej Zuzi .

To jest wesółta zabawa .

Uciekaj prędko !

Jakie dzisiaj mamy lekcje ?

Czy zaprowadzisz mnie do domu ?

Co zrobiły dziewczynki ?

2. Przeczytaj zdania i napisz pytanie według wzoru.

Zosia spadła z huśtawki.

Kto spadł z huśtawki?

Jacek mieszka w Gdańsku.

Gdzie mieszka Jacek?

Pożyczyłem książkę od koleżanki.

Od kogo pożyczyłeś książkę?

1. Podziel tekst na trzy zdania. Zapisz je. Na końcu każdego zdania wstaw odpowiedni znak. Pamiętaj o dużej literze na początku zdania.

na stole stoi akwarium co w nim jest chodź pokażę ci

Na stole stoi akwarium. Co w nim jest? Chodź, pokażę ci!

2. Przeczytaj poniższe zdania. Który wyraz pasuje do zdań pytających? Wpisz odpowiednie słowo z ramki w wyróżnione miejsce.

Kto Kiedy Co Gdzie Kogo

Kasia trzyma długopis.

Co

trzyma Kasia?

Zosia chodzi do drugiej klasy.

Kto

chodzi do drugiej klasy?

Olek przyjedzie wieczorem.

Kiedy

przyjedzie Olek?

Jola mieszka w Krakowie.

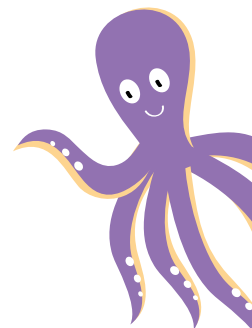
Gdzie

mieszka Jola?

Widzę Alę z daleka.

Kogo

widzę z daleka?

1. Przeczytaj zdania i przyjrzyj się strzałkom. Jakie pytanie napiszesz nad strzałką, aby zapytać o wyróżnioną część zdania? Zapisz według wzoru.

co?

Ola lubi owoce.

gdzie?

Kasia mieszka w bloku.

kogo?

Mama woła Adasia.

kiedy?

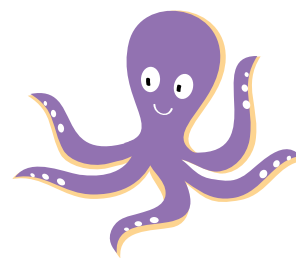
Babcia odwiedzi nas jutro.

2. Ułóż pytania do podanych zdań.

Kinga pije herbatę z cytryną.

Daniel wycina samolot.

Mama włożyła do wazonu żółte żonkile.

Kto pije herbatę z cytryną?

Co wycina Daniel?

Gdzie mama włożyła żółte żonkile?

To są przykłady!
Możesz ułożyć inne pytania.

1. Przeczytaj poniższe zdania. Oznajmujące podkreśl na niebiesko, rozkazujące na pomarańczowo, a pytające na żółto.

Piękną dziś mamy pogodę.

Przynieś mi wodę!

Na którą umówiłeś się do dentysty?

Idziemy do sklepu.

Otwórz książkę na stronie 394!

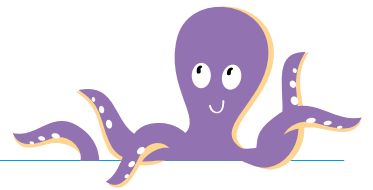
Lubisz grać w szachy?

2. Zamień poniższe zdania na:

a) **rozkazujące**

Zosia myje ręce.

Zosiu, umyj ręce!

Zgasieś światło?

Zgas światło!

b) **pytające**

Kup chleb!

Kupieś chleb?

Mama myje okna.

Czy mama myje okna?

c) **oznajmujące**

Rozwiąż to zadanie!

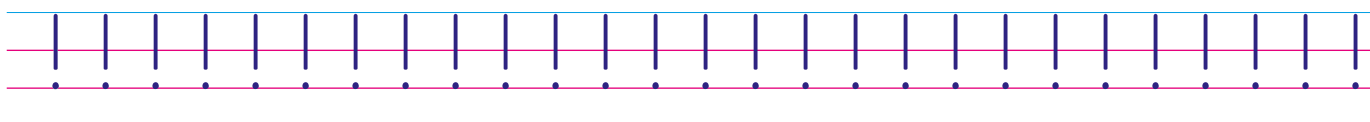
Rozwiązałem to zadanie.

Nalateś wody do czajnika?

Nalateł wody do czajnika.

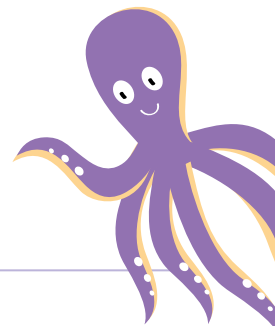
1. Który ze znaków interpunkcyjnych służy do wyrażenia zachwytu, zdziwienia lub innych silnych uczuć? Otocz go pętlą. Poćwicz pisanie tego znaku w liniach poniżej.

? @ ! % . , & # \$

2. Z podanego ciągu liter wykreśl co drugą, a dowiesz się, jak nazywa się znak interpunkcyjny służący do wyrażania emocji.

W P Y O K D R F Z N Y V K Y N Z I Ń K

3. Wstaw wykrzyknik na końcu tych zdań, które go potrzebują.

Nie idź tam!

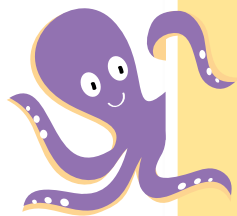
Mieszkam w Łodzi

Bądź grzeczny!

Ten hałas jest nieznośny!

Nie przeszkadzaj mi!

Woda gotuje się w stu stopniach

Zdania to wyrażenia,
które zawierają czasownik w formie osobowej,
na przykład: **Piękną dziś mamy pogodę!**

Równoważniki zdań to wyrażenia,
które nie mają czasownika w formie osobowej.
Treścią przypominają jednak zdania.
Na przykład: **Piękna pogoda!**

1. To zdanie czy równoważnik? Rozpoznaj wyrażenia i pokoloruj:
równoważniki na czerwono, a zdania na zielono.

Czytam książkę.

Robienie prania.

Jadę pociągiem.

Oglądanie telewizji.

Sprzątam pokój.

Gotowanie zupy.

Karmienie kota.

2. Przekształć zdania na równoważniki.

Śpię do południa.

Spanie do południa.

Robię na drutach.

Robienie na drutach.

Podróżuję przez morze.

Podróżowanie przez morze.

Słucham muzyki.

Słuchanie muzyki.

1. Przekształć równoważniki na zdania.

Muję zęby.

Mycie zębów.

Spacerujesz po moło.

Spacer po moło.

Śpiewacie piosenki.

Śpiewanie piosenek.

Wyprowadzam psa.

Wyprowadzanie psa.

2. Jak wygląda plan twojego poranka? Zapisz trzy czynności, które wykonujesz co rano, najpierw w postaci krótkich zdań, a następnie przekształć je na równoważniki zdań.

Wstaję z łózka.

Jem śniadanie.

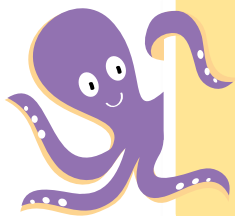
Karmię
chomika.

Wstawanie
z łózka.

Jedzenie
śniadania.

Karmienie
chomika.

To są przykłady!

Zdanie pojedyncze zawiera jeden czasownik w formie osobowej.

Na przykład: **Zosia idzie do szkoły**.

Zdanie złożone zawiera co najmniej dwa czasowniki w formie osobowej. Na przykład: **Zosia idzie do szkoły i zbiera kwiaty**.

1. Przeczytaj poniższe zdania. Podwójną kreską podkreśl w nich czasowniki w formie osobowej. W okienku obok zdań złożonych postaw znak .

- Mama piecze ciasto.
- Tata odkurza półkę z książkami i wesóło pogwizduje.
- Mruczek leży na moich kolanach, więc nie wstanę z krzesła.
- Mała Kasia radośnie bawi się nowymi zabawkami w osiedlowej piaskownicy.
- Pszczoły latają nad łąką i zapyłają kwiaty.
- Ola kupiła już rower, ale Krzys ciągle zbiera pieniądze.
- Spojrzę na zegarek i sprawdzę godzinę.
- Adam w pośpiechu idzie do wielkiego supermarketu po suszone pomidory, bazylię i roszponkę.
- Najpierw ugotuję obiad, a potem wszystko zjem ze smakiem.

1. Uzupełnij poniższe zdania tak, aby z pojedynczych stały się złożonymi.

Piszę list do cioci.

Piszę list do cioci, która mieszka
w Krakowie.

Leon jest marynarzem.

To są przykłady!

Leon jest marynarzem i lubi sardynki.

Mam trzy koty.

Mam trzy koty, które często śpią.

Wczoraj padało.

Wczoraj padało, więc chodnik jest mokry.

Lwy są groźnymi stworzeniami.

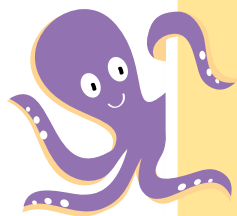
Lwy są groźnymi stworzeniami
i mają ostre pazury.

Idę ulicą.

Idę ulicą i mijam cukiernię.

Czytam książkę.

Czytam książkę, bo jest ciekawa.

Zdania w języku polskim dzielimy na:

- **rozwińnięte** oraz
- **nierozwińnięte**.

W zdaniu nierozwińniętym występuje tylko nazwa osoby i czynności, jaką wykonuje (czyli rzeczownik i czasownik).

Zdanie rozwińnięte zawiera też różne określenia.

Przykład zdania nierozwińniętego: **Kot pije.**

Przykład zdania rozwińniętego: **Puszysty kot pije ciepłe mleko.**

1. Rozwiń zdanie: **Jola pije.**

(jaka?) Wesoła Jola pije (co?) herbatę.

Jola pije (jaką?) cieplą herbatę.

Jola pije (co?) herbatę (z czym?)

z mlekiem i z cukrem.

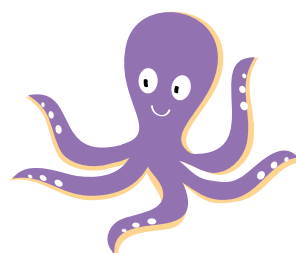

2. Wykreśl z poniższego zdania wszystkie określenia i napisz je w jak najmniej rozwińniętej formie.

~~Zorganizowany~~ Jaś ~~sprawnie~~ pakuje ~~kolorowe~~
~~koszulki~~ do ~~dużej~~ ~~zielonej~~ walizki.

Jaś pakuje.

1. Rozwiń zdania.

Mama gotuje.

Moja mama gotuje pyszny obiad.

Małgosia opowiada.

Małgosia opowiada długą bajkę.

Kwiatek kwitnie.

Niebieski kwiatek kwitnie na łące.

Samolot leci.

Nowy samolot leci wysoko na niebie.

Czytam książkę.

Czytam zabawną książkę o piratach.

Romek biegnie.

Romek biegnie za odjeżdżającym autem.

Krzyś gra – to zdanie pojedyncze nierozwinięte.

Skupiony Krzyś spokojnie gra na gitarze –
to zdanie pojedyncze rozwinięte.

1. Pokoloruj części zdań:

- odpowiadające na pytanie **KTO?** na pomarańczowo,
- odpowiadające na pytanie **JAK?** na zielono,
- odpowiadające na pytanie **GDZIE?** na różowo,
- odpowiadające na pytanie **CO?** na niebiesko,
- odpowiadające na pytanie **JAKI? JAKA? JAKIE?** na fioletowo.

Zosia **zwawo** idzie do szkoły .

Kochana **babcia** lepi pierogi .

Mama **szybko** odkurza duży pokój .

Kot Mruczek wyleguje się w słońcu .

Krysia **wesoło** tańczy na scenie .

Mój tata naprawia samochód w garażu .

Burek **radośnie** szczeka na podwórku .

Złote słońce **powoli** zachodzi za horyzont .

Janek **sprawnie** rozwiązuje trudne zagadki .

1. Rozwiń wyrażenia, postępując się pytaniami zapisanymi obok.

Je.

kto? co? gdzie?

To są przykłady!

Tata je obiad w restauracji.

Siedzi.

kto? gdzie? jak?

Pies siedzi posłusznie na podłodze.

Maluje.

kto? co? czym?

Artystka maluje obraz pastelami.

Wyjaśnia.

kto? co? komu?

Profesor wyjaśnia zadanie grupie.

Idzie.

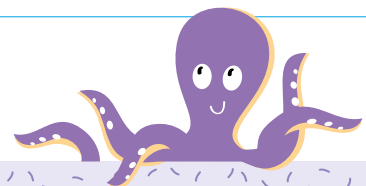
kto? gdzie? z kim?

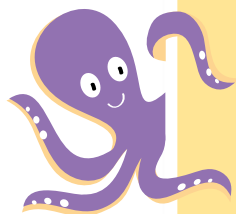
Ania idzie z Kasią do kina.

Chce.

kto? co? jak?

Marek chce długo spać.

Rodzina wyrazów to grupa słów, które pochodzą od jednego wyrazu podstawowego. Wyrazy z jednej rodziny mają podobną budowę i odnoszą się do jednego kręgu znaczeniowego.

Na przykład: **muzyka**, **muzyczny** (związany z muzyką),
muzyk (osoba zajmująca się muzyką),
muzykalny (mający dobry słuch muzyczny).

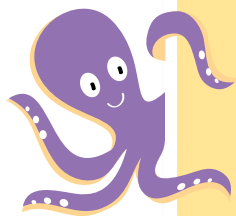
Inny przykład: **kot**, **kotek** (mały kot), **kociątko** (młody kot),
koci (związany z kotem), **kociara** (przenośnie o kobiecie kochającej koty).

1. Połącz wyrazy z obrazkami.

góry   górka   góralka   góra   góral

2. Napisz rodzinę wyrazu „zamek”.

zamczysko, zameczek, przyzamkowy,
zamykać, zamknięcie, zamkowy

Do rodziny wyrazów mogą należeć różne części mowy:
rzeczowniki, czasowniki i przymiotniki.

Na przykład: **kwiat**: **kwiaciarka**, **kwiaciarnia**,
kwiecisty, **kwiatowy**, **kwietnik**.

1. Od podanych słów utwórz jak najwięcej wyrazów pokrewnych. Zapisz rodziny wyrazów w liniach.

dom

domowy, zadomowić, domek, domator

uczyć

nauka, uczeń, uczelnia, uczony

mur

murek, murowany, zamurować

2. Otocz czerwoną pętlą wszystkie wyrazy należące do rodziny wyrazu **dom**. Odczytaj pozostałe słowa, tworzące inną rodzinę. Przepisz je starannie.

dom szkoła domeczek podomka szkółka domek
przyszkolny szkoły domownik szkolny domator przydomowy

szkoła, szkółka, przyszkolny, szkoły,
szkolny

1. Uzupełnij schematy według wzoru. Znajdź wyraz, od którego pochodzą podane słowa. Zapisz pytania, na jakie odpowiadają, i określ, jakie to części mowy.

ogród

ogrodowy –

jaki? – przymiotnik

ogrodnik –

kto? – rzeczownik

ogrodniczki –

co? – rzeczownik

brat

bratni –

jaki? – przymiotnik

braterstwo –

co? – rzeczownik

bratać się –

co robić? – czasownik

muzyka

muzyczny –

jaki? – przymiotnik

muzykować –

co robić? – czasownik

muzyk –

kto? – rzeczownik

film

filmowiec –

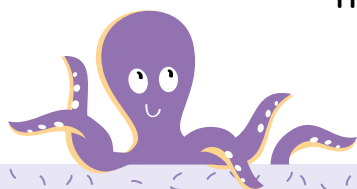
kto? – rzeczownik

filmować –

co robić? – czasownik

filmowy –

jaki? – przymiotnik

1. Napisz po trzy słowa należące do rodziny podanych wyrazów.

księga

księgarnia, książkowy, księgowy

malarz

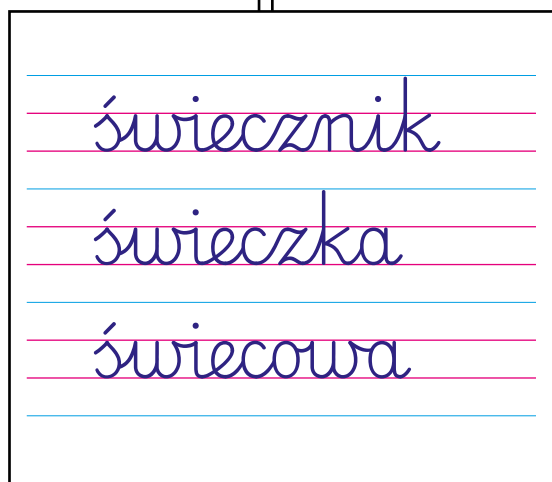
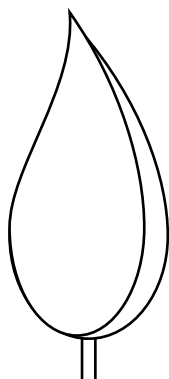
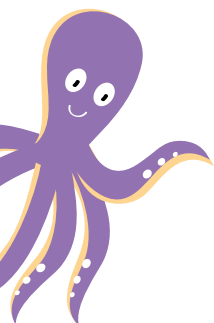
malować, malunek, namalować

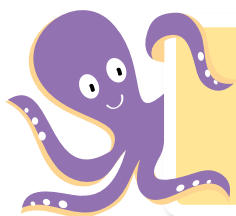
droga

drogowy, dróżka, przydrożny

2. Z podanych wyrazów wybierz i napisz w odpowiednim miejscu te, które mają związek ze słowami: **świeca, ryba, piłka**.

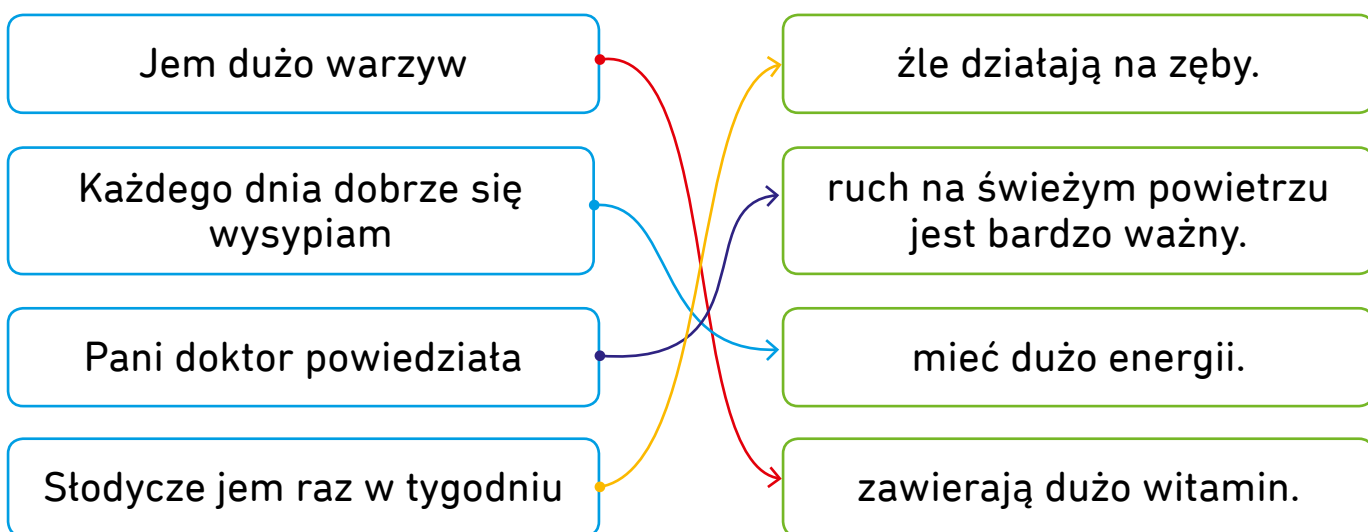
piłeczka świecznik świeczka rybak świecowa
rybka piłkarz piłkarska

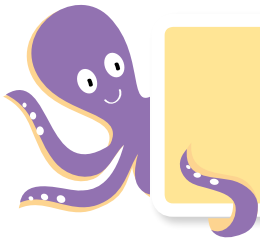

Przed wyrazami:
bo, ponieważ, żeby, że
zawsze stawiamy przecinek.

1. Połącz pasujące części zdań przy pomocy wyrazów **bo, ponieważ, żeby, że**. Przepisz je poniżej, pamiętaj o interpunkcji.

Jem dużo warzyw, **bo** zawierają dużo witamin. Każdego dnia dobrze się wysypiam, **żeby** mieć dużo energii. Pani doktor powiedziała, **że** ruch na świeżym powietrzu jest bardzo ważny. Stodycze jem raz w tygodniu, **ponieważ** źle działają na zęby.

Kropki stawiamy na końcu zdań oznajmujących,
wykrzykniki na końcu zdań rozkazujących,
a **pytajniki** na końcu zdań pytających.

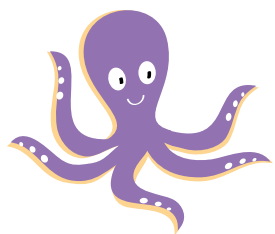
1. Wyodrębnij z podanego tekstu zdania. Przepisz je i postaw odpowiednie znaki przestankowe ., !, ?.

dłaczego mi nie wierzysz przestań ta lalka jest piękna
i lubię na nią patrzeć czyż jej loki nie są cudne

Dłaczego mi nie wierzysz?

Przestań! Ta lalka jest piękna
i lubię na nią patrzeć.

Czyż jej loki nie są cudowne?

SPIIS TREŚCI

Podział wyrazów na sylaby **str. 1–2**

Wyrazy o znaczeniu przeciwstawnym **str. 3**

Zdrobnienia **str. 4–5**

Wyrazy wieloznaczne **str. 6–7**

Skróty **str. 8–9**

Gry słowne **str. 10–11**

Samogłoski i spółgłoski **str. 12–13**

Przyimek **str. 14–15**

Spójnik **str. 16–17**

Rzeczownik **str. 18–31**

Czasownik **str. 32–43**

Przymiotnik **str. 44–52**

Przysłówek **str. 53–54**

Liczebnik **str. 55–58**

Zdania i rodzaje zdań **str. 59–71**

Rodziny wyrazów **str. 72–75**

Interpunkcja **str. 76–77**

